

U S T A W A

z dnia

o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa warunki uprawniające do świadczenia usług prawniczych, obowiązki i prawa osób posiadających licencję prawniczą oraz zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencję prawniczą.

Art. 2. 1. Działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług prawniczych może być prowadzona wyłącznie przez osobę posiadającą licencję prawniczą lub przez przedsiębiorcę, jeżeli powierza on czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, pod warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych.

2. Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług prawniczych jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późn. zm.¹⁾).

3. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, mając na względzie różnice w wykonywaniu czynności prawniczych w ramach każdej z licencji prawniczych.

Art. 3. 1. Osoba posiadająca licencję prawniczą może wykonywać czynności wchodzące w zakres posiadanej licencji prawniczej na podstawie stosunku pracy.

2. Osoba posiadająca licencję prawniczą może wykonywać czynności wchodzące w zakres posiadanej licencji prawniczej na podstawie umowy cywilnoprawnej pod warunkiem posiadania ubezpieczenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 4. Przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do osób świadczących pomoc prawną na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.²⁾) oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.³⁾).

Art. 5. 1. Przy Ministrze Sprawiedliwości działa Prawnicza Komisja Licencyjna.

2. Prawnicza Komisja Licencyjna sprawuje nadzór nad osobami posiadającymi licencję prawniczą, podejmuje decyzje w przedmiocie licencji prawniczych, przyznania akredytacji, prowadzi rejestr działalności regulowanej polegającej na świadczeniu usług prawniczych oraz organizuje i przeprowadza egzamin na licencję prawniczą III stopnia.

Art. 6. 1. W skład Prawniczej Komisji Licencyjnej wchodzi przewodniczący, 3 zastępców przewodniczącego oraz 6 członków.

2. Przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej powołuje Minister Sprawiedliwości na pięcioletnią kadencję spośród osób, które:

- 1) spełniają wymogi określone w art. 16 ust. 1;
- 2) dają rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań oraz wyróżniają się wysokim poziomem wiedzy prawniczej;
- 3) nie są członkami samorządu adwokackiego lub samorządu radców prawnych;
- 4) nie posiadają licencji prawniczej.

Art. 7. 1. Minister Sprawiedliwości odwołuje przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej:

- 1) na ich wniosek;
- 2) z urzędu w przypadku:
 - a) utraty jednej z przesłanek określonych w art. 6 ust. 2,
 - b) rażącego naruszenia przepisów prawa przy wykonywaniu czynności,
 - c) utraty zdrowia uniemożliwiającej prawidłowe wykonywanie funkcji.
2. Kadencja przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej wygasa w przypadku śmierci lub odwołania.
3. W razie odwołania przewodniczący, zastępcy przewodniczącego oraz członkowie Prawniczej Komisji Licencyjnej pełnią obowiązki do dnia powołania swoich następców.
4. W przypadku odwołania przewodniczącego, zastępców przewodniczącego lub członków Prawniczej Komisji Licencyjnej Minister Sprawiedliwości powołuje ich następców na okres do końca bieżącej kadencji.

Art. 8. 1. Przewodniczący reprezentuje Prawniczą Komisję Licencyjną oraz kieruje jej pracami, w tym wyznacza składy, o których mowa w art. 9 ust. 1.

2. W razie nieobecności przewodniczącego, jego obowiązki wykonuje jeden z jego zastępców.

Art. 9. 1. Uchwały w sprawach przyznania licencji prawniczej, przywrócenia licencji prawniczej, nałożenia kary pieniężnej, zawieszenia, stwierdzenia wygaśnięcia bądź cofnięcia licencji prawniczej, a także uchwałę odmawiającą dopuszczenia do egzaminu na licencję prawniczą III stopnia Prawnicza Komisja Licencyjna podejmuje większością głosów, w głosowaniu jawnym, w trzyosobowym składzie.

2. W pozostałych sprawach Prawnicza Komisja Licencyjna podejmuje uchwały większością głosów, w głosowaniu jawnym, w obecności co najmniej pięciu osób wchodzących w jej skład, w tym przewodniczącego albo jego zastępcy. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art. 10. 1. Uchwały Prawniczej Komisji Licencyjnej, wydane w indywidualnych sprawach, są decyzjami administracyjnymi.

2. Decyzja administracyjna wydana na podstawie nieprawdziwego oświadczenia wnioskodawcy jest nieważna z mocy prawa.

3. Organem wyższego stopnia w stosunku do Prawniczej Komisji Licencyjnej jest Minister Sprawiedliwości.

Art. 11. 1. Do postępowania przed Prawniczą Komisją Licencyjną w sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. Do postępowania w przedmiocie wpisu przedsiębiorcy do rejestru działalności regulowanej oraz do zadań Prawniczej Komisji Licencyjnej z zakresu prowadzenia rejestru działalności regulowanej stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Art. 12. Prawnicza Komisja Licencyjna składa Ministrowi Sprawiedliwości, w terminie do dnia 15 marca, roczne sprawozdanie ze swojej działalności. Sprawozdanie z działalności powinno zawierać informacje o liczbie wydanych, zawieszonych i cofniętych licencji prawniczych, liczbie licencji prawniczych, które wygasły, liczbie przyznanych i cofniętych akredytacji, wynikach przeprowadzonych w jednostkach akredytowanych kontroli oraz o liczbie podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej.

Art. 13. Obsługę administracyjno-biurową Prawniczej Komisji Licencyjnej zapewnia Minister Sprawiedliwości.

Art. 14. 1. Za wydanie licencji prawniczej Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314), zwanego dalej „minimalnym wynagrodzeniem”.

2. Za wpis do rejestru działalności regulowanej Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości połowy minimalnego wynagrodzenia.

3. Opłaty, o których mowa w ust. 1 i 2, stanowią dochód budżetu państwa i są wnoszone na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 15. 1. Przewodniczącemu Prawniczej Komisji Licencyjnej, zastępcy przewodniczącego oraz jej członkom wypłaca się miesięczny ryczałt, którego wysokość ustala się przy zastosowaniu następujących wielokrotności kwoty bazowej dla sędziów, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa:

- 1) przewodniczącemu Komisji – 4;

- 2) zastępcy przewodniczącego Komisji – 3,5;
- 3) członkom Komisji – 3.

2. Osobom, o których mowa w ust. 1, przysługują diety i zwrot kosztów przejazdu na zasadach określonych w przepisach określających należności przysługujące pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych na terenie kraju.

3. Sędziom i prokuratorom, delegowanym na podstawie odrębnych przepisów do wykonywania zadań przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego lub członka Prawniczej Komisji Licencyjnej, przysługuje połowa wysokości ryczałtu, o którym mowa w ust. 1. Przepisów, o których mowa w ust. 2, nie stosuje się.

Rozdział 3

Zasady przyznawania licencji prawniczych

Art. 16. 1. Licencja prawnicza I stopnia, z zastrzeżeniem art. 23, jest przyznawana osobie fizycznej, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 3) posiada nieposzlakowaną opinię;
- 4) ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Licencja prawnicza I stopnia uprawnia do:

- 1) udzielania porad prawnych, sporządzania opinii prawnych, pism procesowych, projektów umów i innych oświadczeń woli, występowania przed organami administracji publicznej oraz podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej;
- 2) występowania przed sądami powszechnymi i administracyjnymi na podstawie dalszego pełnomocnictwa udzielonego przez osobę posiadającą licencję prawniczą co najmniej II stopnia, adwokata lub radcę prawnego, z wyjątkiem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

Art. 17. 1. Licencja prawnicza II stopnia jest przyznawana osobie fizycznej, która spełnia łącznie następujące przesłanki:

- 1) posiada licencję prawniczą I stopnia co najmniej dwa lata;
- 2) występowała w charakterze pełnomocnika procesowego, na zasadach określonych w art. 16 ust. 2 pkt 2, w co najmniej 50 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy, w nie mniej niż 10 sprawach.

2. Wymogów określonych w ust. 1 nie stosuje się do osoby, która spełnia wymogi określone w art. 16 ust. 1 i dodatkowo spełnia jedną z następujących przesłanek:

- 1) posiada stopień naukowy doktora nauk prawnych;
- 2) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej

trzy miesiące na stanowisku asesora notarialnego lub prowadziła kancelarię notarialną;

- 3) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku referendarza sądowego;
- 4) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej rok na stanowisku asystenta sędziego;
- 5) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku asesora komorniczego lub prowadziła kancelarię komorniczą;
- 6) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej była wpisana na listę doradców podatkowych;
- 7) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej była wpisana na listę rzeczników patentowych;
- 8) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej przez co najmniej 3 lata zatrudniona była w urzędzie organu władzy publicznej i wykonywała wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z obsługą prawną tego organu lub legislacją.

3. Wymogu określonego w ust. 1 pkt 2 nie stosuje się do osoby, która ukończyła z wynikiem pozytywnym szkolenie, o którym mowa w art. 28.

4. Licencja prawnicza II stopnia uprawnia do:

- 1) dokonywania czynności określonych w art. 16 ust. 2 pkt 1;

- 2) występowania przed sądami powszechnymi, administracyjnymi, Sądem Najwyższym oraz trybunałami, z wyjątkiem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

Art. 18. 1. Licencja prawnicza III stopnia jest przyznawana osobie fizycznej, która spełnia łącznie następujące przesłanki:

- 1) posiada licencję prawniczą II stopnia;
- 2) uzyskała pozytywny wynik z egzaminu na III stopień licencji, a następnie
- 3) występowała przed sądami na podstawie dalszego pełnomocnictwa udzielonego przez osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia, adwokata lub radcę prawnego w co najmniej 20 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach o przestępstwa lub przestępstwa skarbowe oraz w co najmniej 10 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach rodzinnych, opiekuńczych lub postępowaniu w sprawach nieletnich.

2. Wymogów określonych w ust. 1 nie stosuje się do osoby, która spełnia wymogi określone w art. 16 ust. 1, a ponadto spełnia jedną z następujących przesłanek:

- 1) posiada tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- 2) po dniu 1 stycznia 1991 r.:

- a) zdała egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki lub radcowski,
 - b) pełniła urząd sędziego,
 - c) pracowała na stanowisku prokuratora,
 - d) była wpisana na listę adwokatów,
 - e) była wpisana na listę radców prawnych;
- 3) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku radcy lub starszego radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

3. Wymogu określonego w ust. 1 pkt 2 nie stosuje się do osoby, która spełnia przesłankę określoną w art. 17 ust. 2 pkt 1.

4. Wymogu określonego w ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osoby, która ukończyła z wynikiem pozytywnym szkolenie, o którym mowa w art. 28.

5. Wymogu określonego w ust. 1 nie stosuje się do prawników z Unii Europejskiej, o których mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.⁴⁾), którzy wykażą, że przez okres co najmniej 3 lat wykonywali, na zasadach określonych w przepisach rozdziału 1 i 2 w dziale II ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, aktywnie i nieprzerwanie stałą praktykę w zakresie prawa obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa Unii Europejskiej.

6. Licencja prawnicza III stopnia uprawnia do:

- 1) dokonywania czynności określonych w art. 16 ust. 2 pkt 1 oraz
- 2) występowania przed sądami i trybunałami bez ograniczeń przewidzianych w art. 17 ust. 4 pkt 2.

Art. 19. 1. Dokumentem potwierdzającym doświadczenie zawodowe osoby posiadającej licencję prawniczą, w zakresie o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 18 ust. 1 pkt 3, jest odpowiednio wypełniony indeks praktyk sądowych.

2. Dokumentowanie doświadczenia zawodowego następuje przez potwierdzenie obecności na posiedzeniu sądu wyznaczonym w celu przeprowadzenia rozprawy w formie wpisu dokonywanego przez przewodniczącego składu orzekającego lub przez pracownika sekretariatu, na podstawie protokołu z rozprawy, w indeksie praktyk sądowych.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór indeksu praktyk sądowych, mając na względzie zapewnienie jednolitego wzoru tego dokumentu.

4. Fakt zdobycia doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 18 ust. 1 pkt 3, osoba posiadająca licencję prawniczą może również udokumentować przedstawiając Prawniczej Komisji Licencyjnej odpisy protokołów z posiedzeń sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy.

Art. 20. 1. Licencję prawniczą przyznaje Prawnicza Komisja Licencyjna na wniosek osoby zainteresowanej uzyskaniem licencji.

2. We wniosku o przyznanie licencji prawniczej należy wskazać:

- 1) nazwisko, imiona, datę i miejsce urodzenia oraz imiona rodziców;
- 2) numer ewidencyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nie posiadającej nr PESEL – numer i nazwę dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał ten dokument;
- 3) adres zamieszkania;
- 4) adres dla doręczeń, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- 5) stopień licencji prawniczej, o której wydanie wnosi wnioskujący;
- 6) numer posiadanej licencji prawniczej, jeżeli wnioskujący posiada licencję prawniczą I albo II stopnia.

3. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej I stopnia dołącza się:

- 1) oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni praw publicznych;
- 2) oświadczenie o niewystępowaniu przesłanek określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2-4;
- 3) oświadczenie o nieprowadzeniu przeciwko wnioskodawcy postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z

oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz oświadczenie o nieprowadzeniu lub zakończeniu postępowania dyscyplinarnego;

- 4) oryginał albo urzędowy odpis dyplomu ukończenia wyższych studiów prawniczych w Rzeczypospolitej Polskiej albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu magisterskiego;
- 5) informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, opatrzoną datą nie wcześniejszą niż miesiąc przed złożeniem wniosku;
- 6) dowód uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 14 ust. 1;
- 7) dwa zdjęcia.

4. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej II stopnia, oprócz dokumentów, o których mowa w ust. 3, dodatkowo dołącza się:

- 1) dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 lub art. 17 ust. 3 albo
- 2) dokumenty potwierdzające spełnienie jednej z przesłanek określonych w art. 17 ust. 2.

5. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej III stopnia, oprócz dokumentów, o których mowa w ust. 3, dodatkowo dołącza się:

- 1) dokument potwierdzający uzyskanie pozytywnego wyniku z egzaminu na III stopień licencji lub dokument potwierdzający spełnienie przesłanek z art. 17 ust. 2 pkt 1 oraz dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 3 lub art. 18 ust. 4 albo
- 2) dokumenty potwierdzające spełnienie jednej z przesłanek określonych w art. 18 ust. 2 albo dokumenty potwierdzające spełnienie przesłanki z art. 18 ust. 5.

6. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest obowiązana zawiadomić Prawnica Komisję Licencyjną o wszelkich zmianach danych określonych w ust. 2, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia tych zmian.

7. W przypadku naruszenia obowiązku, o którym mowa w ust. 6, Prawnica Komisja Licencyjna może, biorąc pod uwagę stopień zawinienia, wagę naruszonego obowiązku oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw, nałożyć karę pieniężną w wysokości od jednej piątej do dwukrotności minimalnego wynagrodzenia.

8. Kara pieniężna, o której mowa w ust. 7, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 21. 1. Prawnica Komisja Licencyjna prowadzi w formie elektronicznej rejestr osób, którym wydano licencję prawniczą, oraz rejestr działalności regulowanej.

2. Prawnica Komisja Licencyjna publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej wykaz zawierający imiona i nazwiska osób, które posiadają licencję prawniczą, wraz ze wskazaniem stopnia i numeru licencji prawniczej z wyłączeniem osób, którym zawieszono licencję prawniczą, oraz wykaz przedsiębiorców wpisanych do rejestru działalności regulowanej.

Art. 22. 1. Prawnicza Komisja Licencyjna wydaje dokument potwierdzający uzyskanie licencji prawniczej, zwany dalej „legitymacją”, niezwłocznie po stwierdzeniu, że decyzja o przyznaniu licencji prawniczej stała się ostateczna.

2. Do czasu wydania legitymacji dokumentem potwierdzającym posiadanie licencji prawniczej jest ostateczna decyzja administracyjna o jej przyznaniu.

3. W legitymacji zamieszcza się:

- 1) numer licencji prawniczej i datę jej wystawienia;
- 2) oznaczenie organu wystawiającego legitymację;
- 3) oznaczenie stopnia licencji prawniczej;
- 4) imię, nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, a w przypadku osoby nie posiadającej nr PESEL – numer i nazwę dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał ten dokument, datę i miejsce urodzenia posiadacza licencji prawniczej;
- 5) fotografię posiadacza licencji prawniczej;
- 6) podpis posiadacza licencji prawniczej.

4. W przypadku zawieszenia, cofnięcia lub wygaśnięcia licencji prawniczej legitymacja podlega niezwłocznie zwrotowi do Prawniczej Komisji Licencyjnej.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór legitymacji, zawierający informacje, o których mowa w ust. 3, oraz określi zasady numerowania licencji prawniczych, mając na względzie zapewnienie

jednolitego wzoru tego dokumentu oraz identyfikację stopnia licencji prawniczej w ramach przyznanego numeru.

Art. 23. 1. Prawnicza Komisja Licencyjna odmawia przyznania licencji prawniczej osobie, która:

- 1) nie spełnia któregokolwiek z wymogów wskazanych w art. 16 ust. 1 lub innych przewidzianych ustawą do uzyskania licencji prawniczej żadanego stopnia;
- 2) jest członkiem samorządu adwokackiego, radców prawnych, notarialnego, rzeczników patentowych lub komorniczego;
- 3) jest sędzią, prokuratorem, asesorem sądowym, prokurotorskim lub notarialnym, referendarzem sądowym, asystentem sędziego lub prokuratora bądź odbywa aplikację sądową, prokurotorską, referendarską, notarialną lub komorniczą;
- 4) zajmuje stanowisko radcy lub starszego radcy Prokurotorii Generalnej Skarbu Państwa.

2. Prawnicza Komisja Licencyjna może odmówić przyznania licencji prawniczej osobie, wobec której:

- 1) zapadło prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, w którym orzeczono złożenie z urzędu sędziego, lub prawomocne orzeczenie sądu, którym orzeczono zakaz zajmowania stanowiska sędziego;
- 2) zapadło prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, w którym orzeczono wydalenie ze służby prokurotorskiej, lub prawomocne orzeczenie sądu, którym orzeczono zakaz zajmowania stanowiska prokuratora;

- 3) zapadło prawomocne orzeczenia sądu dyscyplinarnego, którym orzeczono:
 - a) wydalenie z adwokatury,
 - b) pozbawienie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego,
 - c) wydalenie ze służby komorniczej,
 - d) pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii notarialnej,
 - e) pozbawienie prawa wykonywania zawodu rzeczownika patentowego,
 - f) pozbawienie prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego,
 - g) wydalenie z pracy w Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa;
- 4) zapadło prawomocne orzeczenie sądu, w którym orzeczono zakaz wykonywania zawodu: adwokata, radcy prawnego, komornika, notariusza, rzeczownika patentowego, doradcy podatkowego lub zajmowania stanowiska radcy lub starszego radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa;
- 5) wszczęto postępowanie karne o popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 24. 1. Prawnicza
Komisja Licencyjna cofa
licencję prawniczą:

- 1) na wniosek osoby posiadającej licencję prawniczą;
- 2) z urzędu w przypadku:

- a) zawieszenia licencji prawniczej, na podstawie art. 27 ust. 1 pkt 2, na łączny okres powyżej 5 lat,
- b) wystąpienia, po uzyskaniu licencji prawniczej, którejkolwiek z przesłanek odmowy przyznania licencji prawniczej określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2-4,
- c) działania z zamiarem wyrządzenia szkody swojemu mocodawcy.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. c, Prawnicza Komisja Licencyjna cofa licencję prawniczą po przeprowadzeniu rozprawy.

3. Osoba, której licencja prawnicza została cofnięta na podstawie ust. 1 pkt 2 lit. c, może ubiegać się ponownie o przyznanie licencji prawniczej po upływie 5 lat od daty cofnięcia licencji.

Art. 25. Licencja prawnicza wygasa z mocy prawa w przypadku:

- 1) prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) prawomocnego orzeczenia całkowitego lub częściowego ubezwłasnowolnienia;
- 3) przyznania licencji prawniczej wyższego stopnia;
- 4) śmierci osoby posiadającej licencję prawniczą.

Art. 26. 1. Prawnicza Komisja Licencyjna przywraca licencję prawniczą:

1)

na
wnios
ek
osoby,
której
licencj
a
prawn
icza
został
a
cofnię
ta na
podst
awie
art. 24
ust. 1
pkt 1,

2) w przypadku uchylecia orzeczenia, o którym mowa w art. 25 pkt 1 i 2, na wniosek osoby, której orzeczenie dotyczy

– chyba że wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania licencji prawniczej lub od jej wygaśnięcia minęło 8 lat.

2. Do wniosku o przywrócenie licencji prawniczej stosuje się odpowiednio art. 20.

Art. 27. 1. Prawnicza Komisja Licencyjna zawiesza licencję prawniczą:

- 1) na wniosek osoby posiadającej licencję prawniczą, na czas określony wskazany we wniosku, nie dłuższy niż 8 lat;
- 2) w przypadku zawinionego naruszenia obowiązków, o których mowa w art. 41-45, na okres od 3 miesięcy do lat 3 – biorąc pod uwagę stopień zawinienia oraz wagę naruszonych obowiązków, a także rodzaj i rozmiar ujemnych następstw.

2. Prawnicza Komisja Licencyjna może zawiesić licencję prawniczą w przypadku wszczęcia przeciwko osobie posiadającej licencję prawniczą postępowania karnego o popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 oraz w ust. 2, Prawnicza Komisja Licencyjna zawiesza licencję prawniczą po przeprowadzeniu rozprawy.

4. Przywrócenie licencji prawniczej następuje z mocy prawa po upływie okresu, na jaki została zawieszona.

Rozdział 4

Szkolenie w jednostkach akredytowanych

Art. 28. 1. Szkolenie odbywa się w jednostkach akredytowanych przez Prawniczą Komisję Licencyjną, zwanych dalej „jednostkami akredytowanymi”.

2. Szkolenie w jednostce akredytowanej trwa co najmniej 6 miesięcy, a w jego ramach kandydat powinien zostać przygotowany do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami oraz poznać zasady funkcjonowania sądów i trybunałów w zakresie stopnia licencji prawniczej, do wykonywania której szkolenie przygotowuje.

3. Szkolenie jest prowadzone odrębnie dla kandydatów na II i na III stopień licencji prawniczej.

Art. 29. 1. Celem szkolenia na II stopień licencji prawniczej jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia.

2. Program szkolenia w jednostce akredytowanej powinien umożliwić kandydatowi właściwe zaznajomienie się z teoretycznymi zagadnieniami z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami w zakresie spraw objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia oraz umożliwić kandydatowi uczestnictwo w symulowanych lub faktycznych posiedzeniach sądu w liczbie określonej w art. 17 ust. 1 pkt 2.

3. Teoretyczne zajęcia z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami w sprawach z zakresu licencji prawniczej II stopnia powinny być prowadzone przez osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora nauk prawnych z zakresu dziedziny prawa objętej szkoleniem lub przez osobę pełniącą urząd sędziego lub pracującą na stanowisku prokuratora, lub przez osobę, która co najmniej 5 lat wpisana jest na listę adwokatów lub radców prawnych albo osobę posiadającą licencję prawniczą co najmniej II stopnia przez 5 lat.

4. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.

Art. 30. 1. Celem szkolenia na III stopień licencji prawniczej jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

2. Program szkolenia w jednostce akredytowanej powinien umożliwić kandydatowi właściwe zaznajomienie się z teoretycznymi zagadnieniami z zakresu spraw, o których mowa w ust. 1, oraz umożliwić kandydatowi uczestnictwo w symulowanych lub faktycznych posiedzeniach sądu w liczbie określonej w art. 18 ust. 1 pkt 3.

3. Teoretyczne zajęcia z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami w sprawach, o których mowa w ust. 1, powinny

być prowadzone przez osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora nauk prawnych z zakresu dziedziny prawa objętej szkoleniem lub przez osobę pełniącą urząd sędziego lub pracującą na stanowisku prokuratora, lub przez osobę, która co najmniej 5 lat wpisana jest na listę adwokatów albo osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia przez 5 lat.

4. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.

Art. 31. Kandydat kończy szkolenie w jednostce akredytowanej z wynikiem pozytywnym, jeżeli uczestniczył w zajęciach przewidzianych programem szkoleń oraz uzyskał zaliczenie z zajęć dokonywane przez osobę je prowadzącą.

Art. 32. 1. Warunkiem uzyskania akredytacji jest:

- 1) przedstawienie planu kształcenia realizującego cele określone w art. 29 i art. 30 oraz zgodnego z wymaganym programem szkoleń;
- 2) spełnienie wymagań co do minimalnej liczby wykładowców i ich kwalifikacji;
- 3) dysponowanie infrastrukturą zapewniającą prawidłową realizację celów szkolenia.

2. Za przyznanie akredytacji Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości dwudziestokrotności minimalnego wynagrodzenia.

3. Opłata, o której mowa w ust. 3, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

4. Opłaty, o której mowa w ust. 3, nie pobiera się od Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury.

Art. 33. 1. Prawnicza Komisja Licencyjna może żądać od jednostek akredytowanych informacji i wyjaśnień, a także dokonuje kontroli ich działalności w zakresie realizacji zadań określonych w ustawie.

2. Prawnicza Komisja Licencyjna przeprowadza kontrolę działalności jednostek akredytowanych z urzędu lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

3. Kontrolę działalności jednostki akredytowanej przeprowadza się nie rzadziej niż raz na dwa lata.

4. Kontrola obejmuje badanie zgodności działania jednostki akredytowanej z przepisami niniejszej ustawy.

5. Po zakończeniu kontroli sporządza się protokół.

6. Protokół zostaje przekazany jednostce akredytowanej w terminie 14 dni od zakończenia kontroli. Jednostka akredytowana może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu, zgłosić swoje uwagi i zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole.

7. W przypadku uchybień mniejszej wagi Prawnicza Komisja Licencyjna może nałożyć na jednostkę akredytowaną zalecenia zmierzające do usunięcia uchybień oraz wskazać termin do ich usunięcia.

8. Prawnicza Komisja Licencyjna cofa akredytację w przypadku stwierdzenia, że skontrolowana jednostka nie spełnia wymogów niezbędnych do przygotowania kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami oraz w przypadku prowadzenia szkolenia niezgodnie z wymogami niniejszej ustawy.

Art. 34. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania co do ilości wykładowców,
- 2) szczegółowy program szkoleń wraz z liczbą godzin zajęć,
- 3) szczegółowe zasady oceniania uczestników szkolenia,

- 4) sposób potwierdzania przez jednostkę akredytowaną ukończenia szkolenia
- mając na uwadze rzetelne przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami.

Rozdział 5

Egzamin na III stopień licencji prawniczej

Art. 35. Celem egzaminu na III stopień licencji prawniczej, zwanego dalej „egzaminem”, jest sprawdzenie wiedzy z zakresu prawa karnego, postępowania karnego, prawa karnego skarbowego, postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe, postępowania w sprawach nieletnich, prawa rodzinnego i opiekuńczego, a także przepisów postępowania z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

Art. 36. 1. Egzamin przeprowadza co najmniej raz w roku Prawnicza Komisja Licencyjna.

2. W terminie do dnia 28 lutego każdego roku Prawnicza Komisja Licencyjna zamieszcza w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim i w Biuletynie Informacji Publicznej ogłoszenie o egzaminie, w którym podaje termin, miejsce przeprowadzenia egzaminu oraz wykaz dokumentów, jakie należy złożyć, wraz z wnioskiem o przystąpienie do egzaminu.

3. Egzamin przeprowadza się po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 2.

Art. 37. 1. Wniosek o przystąpienie do egzaminu wraz z wymaganymi dokumentami składa się do Prawniczej Komisji Licencyjnej co najmniej na 45 dni przed terminem egzaminu.

2. We wniosku o przystąpienie do egzaminu należy wskazać numer licencji prawniczej II stopnia.

Art. 38. 1. Egzamin jest przeprowadzany w formie pisemnej i polega na rozwiązaniu testu składającego się z 250 pytań zawierających po trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Kandydat może wybrać tylko jedną odpowiedź. Za każdą prawidłową odpowiedź kandydat otrzymuje jeden punkt.

2. Pozytywny wynik z egzaminu otrzymuje kandydat, który z testu uzyskał co najmniej 190 punktów.

Art. 39. 1. Od wniosku o przystąpienie do egzaminu pobiera się opłatę w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia.

2. W przypadku nie dopuszczenia kandydata do egzaminu opłata, o której mowa w ust. 1, podlega zwrotowi.

3. Opłata, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 40. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, regulamin przeprowadzania egzaminu, biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia powagi egzaminu oraz jego przeprowadzenie zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.

Rozdział 6

Prawa i obowiązki osób posiadających licencję prawniczą

Art. 41. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest zobowiązana reprezentować interesy swoich mocodawców zgodnie z przepisami prawa i wiedzą prawniczą oraz podejmować wszelkie czynności, jakie w granicach prawa i zawartej umowy mogą być podjęte w interesie podmiotu, na rzecz którego je wykonuje.

Art. 42. Osoba posiadająca licencję prawniczą ma obowiązek powstrzymać się od działania, gdyby ujawnił się konflikt interesów podmiotów reprezentowanych albo mógłby być naruszony obowiązek zachowania tajemnicy.

Art. 43. 1. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest obowiązana zachować w tajemnicy fakty i informacje, z którymi zapoznała się w związku z wykonywaniem czynności wchodzących w zakres posiadanej licencji prawniczej.

2. Osoba posiadająca licencję prawniczą nie może być przesłuchiwana jako świadek co do faktów i informacji, na które rozciąga się obowiązek, o którym mowa w ust. 1, chyba że została zwolniona od tego obowiązku w trybie określonym odrębnymi ustawami.

Art. 44. Osoba posiadająca licencję prawniczą przy wykonywaniu czynności prawniczych korzysta z wolności słowa i pisma w granicach określonych przepisami prawa i rzeczową potrzebą.

Art. 45. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest zobowiązana na wszystkich pismach sporządzanych w ramach świadczenia usług prawniczych zamieszczać numer i stopień posiadanej licencji.

Art. 46. 1. Sąd, Trybunał, organ administracji publicznej oraz podmiot wykonujący zadania z zakresu administracji publicznej, przed którym występuje osoba posiadająca licencję prawniczą, może zawiadomić Prawnicy Komisję Licencyjną o rażącym naruszeniu obowiązków, o których mowa w art. 41-45. Zawiadomienie powinno zawierać imię i nazwisko osoby, która dopuściła się naruszenia, stopień licencji prawniczej oraz zwięzłe przedstawienie naruszenia obowiązków.

2. O wszczęciu postępowania karnego wobec osoby posiadającej licencję prawniczą organ prowadzący to postępowanie zawiadamia Prawnicy Komisję Licencyjną.

Art. 47. 1. Postępowanie o naruszenie obowiązków określonych w art. 41-45 można wszcząć w ciągu roku od chwili ujawnienia naruszenia, chyba że od jego popełnienia upłynęły 3 lata.

2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, do przedawnienia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się okresy przedawnienia przewidziane w odrębnych przepisach.

Art. 48. 1. Wynagrodzenie za świadczenie usług prawniczych ustala umowa zawarta między podmiotem uprawnionym do świadczenia usług prawniczych a mocodawcą.

2. Pełnomocnictwa mocodawca udziela bezpośrednio osobie posiadającej licencję prawniczą.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wynagrodzenie za czynności prawnicze wykonywane przez osobę posiadającą licencję prawniczą w postępowaniu sądowym, stanowiące podstawę do zasądzenia przez sąd kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie rodzaj i złożoność sprawy, wymagany nakład pracy oraz stawki wynagrodzenia obowiązujące osoby wykonujące czynności prawnicze na podstawie odrębnych ustaw.

Art. 49. Osoba udzielająca dalszego pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust. 1 pkt 3, ponosi, wraz z ustanowionym dalszym pełnomocnikiem, solidarną odpowiedzialność za szkodę spowodowaną przez czynności dokonane przez ustanowionego dalszego pełnomocnika.

Art. 50. Osoba posiadająca licencję prawniczą, przy pierwszej czynności przed Sądem, Trybunałem, organem administracji publicznej lub

podmiotem wykonującym zadania z zakresu administracji publicznej, przedstawia pełnomocnictwo wraz z kopią dowodu zawarcia umowy obo-
wiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, pod rygorem nie
dopuszczenia do sprawy w charakterze pełnomocnika.

Rozdział 7

Przepisy karne

Art. 51. 1. Kto świadczy usługi prawnicze nie będąc do tego
uprawnionym lub wykonuje czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej
nie posiadając licencji prawniczej, podlega karze grzywny do 50 000 zł.

2. Tej samej karze podlega przedsiębiorca świadczący usługi
prawnicze oraz zarząd osoby prawnej świadczącej usługi prawnicze lub
wspólnicy spółki nie mającej osobowości prawnej uprawnieni do prowadzenia
spraw spółki świadczącej usługi prawnicze, jeżeli nie powierzają wykonywania
czynności prawniczych osobie posiadającej licencję prawniczą.

3. Orzekanie w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2,
następuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Ko-
deks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148,
z późn. zm.⁵⁾).

Art. 52. Kto do wniosku o przyznanie lub przywrócenie licencji dołącza
nieprawdziwe oświadczenie, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności lub
pozbawienia wolności do lat 3.

Rozdział 8

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 53. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.⁶⁾) w art. 33 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny lub rzecznik patentowy może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa.”.

Art. 54. W ustawie z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich (Dz. U. Nr 58, poz. 320, z późn. zm.⁷⁾) w art. 25 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia, pracownik zainteresowanego, członek związku lub stowarzyszenia zawodowego zrzeszającego osoby posiadające kwalifikacje zawodowe w żegludze morskiej.”.

Art. 55. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego lub osoby posiadającej licencję prawniczą niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.”;

2) w art. 87 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny lub osoba posiadająca licencję prawniczą, a w sprawach własności przemysłowej także rzecznik

patentowy, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

§ 2. Pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nie posiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego. Osoba prawna prowadząca, na podstawie odrębnych przepisów, obsługę prawną przedsiębiorcy, osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej może udzielić pełnomocnictwa procesowego – w imieniu podmiotu, którego obsługę prawną prowadzi – adwokatowi, radcy prawnemu lub osobie posiadającej licencję prawniczą, jeżeli została do tego upoważniona przez ten podmiot.”;

3) w art. 87¹ § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów, radców prawnych lub osoby posiadające licencję prawniczą. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o usta-

nowienie adwokata lub radcy prawnego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa.”;

4) w art. 89 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny i osoba posiadająca licencję prawniczą, a także rzecznik patentowy mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa. Sąd może w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia podpisu strony.”;

5) w art. 91 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi, radcy prawnemu lub osobie posiadającej licencję prawniczą.”;

6) w art. 94 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Adwokat, radca prawny lub osoba posiadająca licencję prawniczą, która wypowiedziała pełnomocnictwo, obowiązana jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie, chyba że mocodawca zwolni go od tego obowiązku. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo wypowiedzenia,

działać za mocodawcę przez ten sam czas, jeżeli jest to konieczne do uchronienia mocodawcy od niekorzystnych skutków prawnych.”;

7) art. 99 otrzymuje brzmienie:

„Art. 99. Stronom reprezentowanym przez radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego oraz Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata.”;

8) art. 109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109. § 1. Roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeżeli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych. Jednakże o kosztach należnych stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego, osoby posiadającej licencję prawniczą lub rzecznika patentowego sąd orzeka z urzędu.

§ 2. Orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym, osobą

posiadającą licencję prawniczą lub rzecznikiem patentowym, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.”;

9) w art. 130²:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu.”,

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się do pisma wniesionego w postępowaniu w sprawach gospodarczych także wówczas, gdy przedsiębiorcy nie reprezentuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny. Zarządzenie o zwrocie pisma powinno zawierać określenie wysokości należnej opłaty stosunkowej, jeżeli opłata została uiszczona w niewłaściwej wysokości, oraz wskazanie skutków ponownego wniesienia pisma.”;

10) w art. 132 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą i radcy prawni mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty.”;

11) art. 161 otrzymuje brzmienie:

„Art. 161. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można zamieścić w załączniku do protokołu. Jeżeli stroną zastępuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, rzecznik patentowy lub Prokurator Generalny Skarbu Państwa, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.”;

12) art. 175¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 175¹. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów, osoby posiadające licencję prawniczą lub radców prawnych jest obowiązkowe, w razie śmierci adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, skreślenia

z listy adwokatów lub radców prawnych, cofnięcia, wygaśnięcia bądź zawieszenia licencji prawniczej, utraty możliwości wykonywania zawodu albo utraty zdolności procesowej, sąd zawiesza postępowanie z urzędu, wyznaczając odpowiedni termin do wskazania innego adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, i po upływie tego terminu podejmuje postępowanie. Przepis art. 175 stosuje się odpowiednio.”;

13) w art. 206 w § 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) możliwości ustanowienia przez pozwanego pełnomocnika procesowego i braku obowiązkowego zastępstwa przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego.”;

14) w art. 207 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Stronę reprezentowaną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa przewodniczący może zobowiązać do złożenia w wyznaczonym terminie pisma przygotowawczego, w którym strona jest obowiązana do powołania wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku dalszego postępowania.”;

15) art. 212 otrzymuje brzmienie:

„Art. 212. Przewodniczący, jeżeli to możliwe, jeszcze przed wszczęciem postępowania dowodowego powinien przez zadawanie pytań stronom ustalić, jakie z istotnych okoliczności sprawy są

między nimi sporne, i dążyć do ich wyjaśnienia. W razie uzasadnionej potrzeby może udzielić stronom niezbędnych pouczeń, a stosownie do okoliczności zwraca im uwagę na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego. W sprawach o alimenty i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przewodniczący poucza powoda występującego w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów.”;

16) art. 327 otrzymuje brzmienie:

„Art. 327. § 1. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, obecnej przy ogłoszeniu wyroku przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i terminów wniesienia środka zaskarżenia. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów.

§ 2. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku doręcza odpis jego

sentencji z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

17) w art. 357 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem; doręczając postanowienie, należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

18) art. 370¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 370¹. Apelację sporządzoną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, niespełniającą wymagań określonych w art. 368 § 1 pkt 1-3 i pkt 5, sąd pierwszej instancji odrzuca bez wzywania do usunięcia tych braków, zawiadamiając o tym właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik, lub Prawnicy Komisję Licencyjną”;

19) art. 466 otrzymuje brzmienie:

„Art. 466. Pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych.”;

20) w art. 479^{8a} § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Przepisu § 2 w zakresie pouczenia o skutkach ponownego wniesienia pisma i przepisu § 3 nie stosuje się w wypadku, gdy strona reprezentowana jest przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa.

§ 5. Inne pisma procesowe złożone w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, które nie mogą otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, wniesione przez stronę reprezentowaną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa podlegają zwrotowi bez wzywania do ich poprawienia lub uzupełnienia. Sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, sprzeciw od nakazu zapłaty sąd odrzuca.”;

21) w art. 479⁹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy strona reprezentowana przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub rzecznika patentowego jest obowiązana doręczyć odpisy pism procesowych z załącznikami bezpośrednio stronie przeciwnej. Do pisma procesowego wniesionego do sądu strona dołącza dowód doręczenia drugiej stronie odpisu pisma albo dowód wysłania go listem poleconym. Pisma, do których nie dołączono dowodu doręczenia albo dowodu wysłania listem poleconym, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.”;

22) w art. 485 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Dopuszczalne jest dołączenie odpisów dokumentów, o których mowa w § 1 i 2a, jeżeli ich zgodność z oryginałem jest poświadczona przez notariusza albo występujących w tej sprawie adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzeczownika patentowego lub radcę Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Jeżeli nie dołączono oryginału weksla lub czeku albo dokumentów określonych w § 3, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.”;

23) art. 977 otrzymuje brzmienie:

„Art. 977. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu powinno być stwierdzone dokumentem z podpisem urzędowo poświadczonym. Podpisy na pełnomocnictwach udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz na pełnomocnictwach udzielonych adwokatom, osobom posiadającym licencję prawniczą lub radcom prawnym nie wymagają poświadczenia.”.

Art. 56. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954, z późn. zm.⁹⁾) w art. 111d § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnictwo do udziału w licytacji stwierdzone jest dokumentem z podpisem urzędowo lub notarialnie poświadczonym. Podpisy na pełnomocnictwach udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki samorządu terytorialnego oraz na pełnomocnictwach udzielonych adwokatom, osobom posiadającym licencję prawniczą lub radcom prawnym nie wymagają poświadczenia.”.

Art. 57. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.³⁾) w art. 21 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa (substytucji) innemu radcy prawnemu, adwokatowi, prawnikowi zagranicznemu wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, osobie posiadającej licencję prawniczą.”.

Art. 58. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206, z późn. zm.¹⁰⁾) art. 75 otrzymuje brzmienie:

„Art. 75. Obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród prokuratorów, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 59. W ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 30, poz. 158, z późn. zm.¹¹⁾) art. 53 otrzymuje brzmienie:

„Art. 53. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród lekarzy, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 60. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997, z późn. zm.¹²⁾) w art. 136a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Obrońcą w postępowaniu dyscyplinarnym może być wyłącznie wskazany przez obwinionego funkcjonariusz Straży Granicznej, adwokat, osoba posiadająca licencję

prawniczą III stopnia albo radca prawny. obrońca jest uprawniony do reprezentowania obwinionego w granicach udzielonego na piśmie pełnomocnictwa.”.

Art. 61. W ustawie z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 187, poz. 1567, z późn. zm.¹³⁾) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród lekarzy weterynarii, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 62. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2003 r. Nr 9, poz. 108 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 885) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród członków izby aptekarskiej, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 63. W ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199, z późn. zm.¹⁴⁾) w art. 7b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, sporządza i podpisuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia lub radca prawny, z wyjątkiem wniosków składanych w swoich sprawach przez sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy, osób posiadających licencję prawniczą oraz profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych.”.

Art. 64. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym radę adwokacką, Prawniczą Komisję Licencyjną lub inny właściwy organ.”;

2) w art. 23a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40-42, czynny zawodowo sędzia, prokurator, adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, a także aplikant do tychże zawodów albo inna osoba zatrudniona w sądzie, prokuraturze lub innej instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw.”;

3) w art. 55 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata lub osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i art. 333 § 1; jeżeli pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, akt oskarżenia może sporządzić także radca prawny.”;

4) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. Obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury

albo osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia.”;

5) art. 164 otrzymuje brzmienie:

„Art. 164. W celu odtworzenia akt sąd przeprowadza postępowanie, w tym również dowody, jakie uzna za konieczne. W szczególności sąd bierze pod uwagę wpisy do rejestrów karnych, repertoriów i innych ksiąg biurowych, utrwalenia dźwięku lub obrazu, notatki protokolantów, sędziów, ławników, prokuratorów i adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia, którzy uczestniczyli w sprawie. Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków wszelkich uczestników sprawy, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, a także inne osoby, które mogą mieć wiadomości co do treści akt. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu.”;

6) w art. 180 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, związanej ze świadczeniem usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej, radcy prawnego, lekarskiej lub dziennikarskiej mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia

wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.”;

7) w art. 245 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia, a także bezpośrednią z nim rozmowę; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.”;

8) w art. 446 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora lub osoby wymienionej w art. 88 § 2 i 3, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata lub osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia.”;

9) w art. 526 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora, Prokuratora Generalnego albo Rzecznika Praw Obywatelskich, powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika będącego adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcą prawnym.”;

10) w art. 545 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcę prawnego. Przepis art. 446 § 2 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 65. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁶⁾) w art. 8 § 3 otrzymuje następujące brzmienie:

„§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób. Korespondencja z tymi osobami nie podlega cenzurze i zatrzymaniu, a rozmowy w trakcie widzeń i telefoniczne nie podlegają kontroli. Nadzór nad korespondencją z obrońcą może być wykonany przez otwarcie listu wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że list zawiera przedmioty, których dotyczy zakaz posiadania, przechowywania, przekazywania, przesyłania lub obrotu. Czynności otwarcia dokonuje się w obecności skazanego i zawiadamia się o niej sędziego penitencjarnego, podając jej powód i wynik. Przepis art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.”.

Art. 66. W ustawie z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.¹⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 24 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Trybunał może określić wysokość kosztów reprezentowania wnoszącego skargę konstytucyjną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego w zależności od charakteru sprawy i wkładu pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.”;

2) w art. 48 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Skargę i zażalenie na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sporządzają adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą co najmniej II stopnia lub radca prawny, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych.”.

Art. 67. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.¹⁸⁾) w art. 137 § 3 otrzymuje brzmienie:

- „§ 3. Pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub doradca podatkowy może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa.”.

Art. 68. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.¹⁹⁾) w art. 104 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
 - „3) następuje udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową adwokatom lub radcom prawnym w związku ze świadczeniem przez nich pomocy prawnej na rzecz banku, lub osobom posiadającym licencję prawniczą w związku ze świadczeniem usług prawniczych na rzecz banku,”;
- 2) ust. 6 otrzymuje brzmienie:
 - „6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do adwokatów, radców prawnych oraz osób posiadających licencję prawniczą, którym udzielono informacji objętych

tajemnicą bankową w związku ze świadczeniem przez nich pomocy prawnej albo usług prawniczych na rzecz banku.”.

Art. 69. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 370 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2003 r. Nr 179, poz. 1750) w art. 53 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W postępowaniu w sprawach o przewinienia dyscyplinarne przed sądem wojskowym obrońcą może być żołnierz, o którym mowa w ust. 3, adwokat lub osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 70. W ustawie z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej (Dz. U. Nr 35, poz. 321 oraz z 2005 r. Nr 122, poz. 1023) w art. 11b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Pełnomocnikiem może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia albo radca prawny.”.

Art. 71. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765 i Nr 112, poz. 766) w art. 122a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Obrońcą w sprawie o wykroczenie skarbowe może być także radca prawny oraz osoba posiadająca licencję prawniczą.”.

Art. 72. W ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037, z późn. zm.²⁰⁾) art. 88 otrzymuje brzmienie:

„Art. 88. Partnerami w spółce mogą być osoby uprawnione do wykonywania następujących zawodów: adwokata,

aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego, tłumacza przysięgłego oraz osoby posiadające licencję prawniczą.”.

Art. 73. W ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505, z późn. zm.²¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) instytucji obowiązanej – rozumie się przez to banki, Narodowy Bank Polski – w zakresie, w jakim prowadzi rachunki bankowe dla osób prawnych, sprzedaż numizmatów, skup złota i wymianę zniszczonych środków płatniczych na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 61, poz. 410), oddziały banków zagranicznych, instytucje pieniądza elektronicznego, oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego oraz agentów rozliczeniowych, prowadzących działalność na podstawie ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385, z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119), firmy inwestycyjne i banki powiernicze w rozumieniu ustawy

z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 157, poz. 1119) oraz podmioty, o których mowa w art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, zagraniczne osoby prawne prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską w zakresie obrotu towarami giełdowymi i towarowe domy maklerskie w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 121, poz. 1019 i Nr 183, poz. 1537 i 1538 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119) oraz spółki handlowe, o których mowa w art. 50a ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. – w zakresie, w jakim prowadzi rachunki papierów wartościowych, podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach oraz gier na automatach o niskich wygranych, zakłady ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń, fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, państwowe przedsiębiorstwo użyteczności publicznej Poczta Polska, notariuszy w zakresie czynności notarialnych dotyczących obrotu wartościami majątkowymi, adwokatów wykonujących zawód, radców prawnych wykonujących zawód poza stosunkiem pracy, prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną poza stosunkiem pracy, przedsiębiorców świadczących usługi prawnicze na podstawie ustawy z dnia ... o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (Dz. U. Nr ..., poz. ...), biegłych rewidentów wykonujących zawód, doradców podatkowych wykonujących

zawód, podmioty prowadzące działalność kantorową, przedsiębiorców prowadzących: domy aukcyjne, antykwariaty, działalność leasingową lub factoringową, działalność w zakresie: obrotu metalami lub kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi, sprzedaży komisowej, udzielania pożyczek pod zastaw (lombardy) lub pośrednictwa w obrocie nieruchomościami oraz fundacje;”;

2) w art. 8 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Obowiązek rejestracji transakcji, o których mowa w ust. 1, nie dotyczy przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, świadczących usługi prawnicze, instytucji pieniądza elektronicznego, oddziałów zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, agentów rozliczeniowych, adwokatów, radców prawnych i prawników zagranicznych oraz biegłych rewidentów i doradców podatkowych.”;

3) w art. 11 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Obowiązek informowania o transakcjach objętych przepisami ustawy nie dotyczy przypadku, gdy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą, radcowie prawni i prawnicy zagraniczni, biegli rewidenci oraz doradcy podatkowi reprezentują klienta na podstawie pełnomocnictwa procesowego w związku z toczącym się postępowaniem albo udzielają porady służącej temu postępowaniu.”.

Art. 74. W ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o domach składowych oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego i innych

ustaw (Dz. U. Nr 114, poz. 1191, z 2004 r. Nr 173, poz. 1808 oraz z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539) w art. 40 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadkach, o których mowa w art. 38 i 39, sprzedaż rzeczy złożonych na skład przeprowadza komornik, notariusz, adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny działający na zlecenie domu składowego. Sprzedaż przeprowadza się przez licytację publiczną.”.

Art. 75. W ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.²²⁾) w art. 49 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Członek izby, którego dotyczy postępowanie, może ustanowić obrońców spośród członków samorządu zawodowego, adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą III stopnia lub radców prawnych w każdym stadium postępowania.”.

Art. 76. W ustawie z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711) w art. 123 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Prawo do obrony obwinionego jest realizowane w szczególności przez powołanie obrońcy. Obrońcą może być funkcjonariusz lub pracownik BOR albo adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia lub radca prawny.”.

Art. 77. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.²³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 51 § 2 otrzymuje brzmienie:

- „§ 2. Do obrońcy i pełnomocnika, będącego adwokatem lub aplikantem adwokackim, uprawnionym do występowania przed sądem na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.), albo radcą prawnym lub aplikantem radcowskim, uprawnionym do występowania przed sądem na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.), biorącego udział w sprawie nie stosuje się kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 49 § 1 i w art. 50 § 3. Kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 49 § 1 i w art. 50 § 3, nie stosuje się także do biorącej udział w sprawie osoby posiadającej licencję prawniczą.”;
- 2) w art. 80 § 2a otrzymuje brzmienie:
- „§ 2a. Wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcę prawnego będącego pełnomocnikiem.”;
- 3) art. 113 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 113. Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród sędziów, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”;
- 4) art. 118 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 118. W razie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się

nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, adwokaturze, jako radca prawny albo notariusz lub rozpoczął świadczenie usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej, sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Prezesowi Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych albo Krajowej Radzie Notarialnej lub Prawniczej Komisji Licencyjnej.”;

- 5) w art. 159 w § 1 po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu:
„5a) osoby posiadające licencję prawniczą,”.

Art. 78. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 24:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. obrońcą w sprawach o wykroczenia może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą albo radca prawny.”,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:
„§ 3. Ilekroć w przepisach Kodeksu postępowania karnego stosowanych na podstawie art. 1 § 2 mówi się o obrońcy albo o adwokacie, rozumie się przez to także osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego.”;
- 2) w art. 30 § 1 otrzymuje brzmienie:

- „§ 1. Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy może korzystać z pomocy jednego pełnomocnika. Pełnomocnikiem może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, a w wypadku gdy pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, także pracownik tej instytucji lub jej organu nadrzędnego.”;
- 3) w art. 41 § 4 otrzymuje brzmienie:
- „§ 4. Sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza oraz związanej ze świadczeniem usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej.”;
- 4) w art. 46 § 4 otrzymuje brzmienie:
- „§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.”;
- 5) w art. 115 § 4 otrzymuje brzmienie:
- „§ 4. Żądający odszkodowania może ustanowić pełnomocnika, którym może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny. Przepis art. 30 § 2 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 79. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, z późn. zm.²⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. Sąd administracyjny powinien udzielać stronom występującym w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczać je o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań.”;

2) w art. 35:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnikiem strony może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, a ponadto inny skarżący lub uczestnik postępowania, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia, a także inne osoby, jeżeli przewidują to przepisy szczególne.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Osoba prawna lub zarząd spółki partnerskiej świadczący na podstawie odrębnych przepisów pomoc prawną przedsiębiorcy, osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej mogą udzielić pełnomocnictwa procesowego – w imieniu podmiotu, któremu świadczą pomoc prawną – adwokatowi, osobie posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnemu, jeżeli zostały do tego upoważnione przez ten podmiot.”;

3) w art. 37 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy

pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa. Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, doradca podatkowy i rzecznik patentowy mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa. Sąd może w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia podpisu strony.”;

4) w art. 42 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, który wypowiedział pełnomocnictwo, obowiązany jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie, chyba że mocodawca zwolni go od tego obowiązku. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo wypowiedzenia, działać za mocodawcę przez ten sam czas, jeżeli jest to konieczne do uchronienia mocodawcy od niekorzystnych skutków prawnych.”;

5) w art. 66 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą i radcy prawni mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty.”;

6) art. 104 otrzymuje brzmienie:

„Art. 104. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można zamieścić w załączniku do protokołu. Gdy stronę zastępuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.”;

7) art. 140 otrzymuje brzmienie:

„Art. 140. § 1. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, obecnej przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i terminów wniesienia środka odwoławczego.

§ 2. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu w ciągu tygodnia od ogłoszenia wyroku doręcza odpis jego sentencji z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.

§ 3. Jeżeli sąd doręcza odpis sentencji wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, poucza ją o terminie i sposobie wniesienia środka odwoławczego.”;

8) w art. 163 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu stronom. Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem. Doręczając postanowienie należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

9) w art. 175 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skarga kasacyjna powinna być sporządzona przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego, z zastrzeżeniem § 2 i 3.”;

10) w art. 194 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zażalenie, którego przedmiotem jest odrzucenie skargi kasacyjnej, powinno być sporządzone przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego. Przepis art. 175 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”;

11) w art. 205 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Do niezbędnych kosztów postępowania prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą lub radcą prawnym, zalicza się poniesione przez stronę koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Suma kosztów przejazdu i równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata lub radcy prawnego.

§ 2. Do niezbędnych kosztów postępowania strony reprezentowanej przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego zalicza się ich wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata lub radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony.”;

12) art. 210 otrzymuje brzmienie:

„Art. 210. § 1. Strona traci uprawnienie do żądania zwrotu kosztów, jeżeli najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie zgłosi wniosku o przyznanie należnych kosztów. Stronę działającą bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego sąd powinien pouczyć o skutkach niezgłoszenia wniosku w powyższym terminie.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania w przypadku orzekania na posiedzeniu niejawnym, gdy strona nie jest reprezentowana przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego. W takim przypadku o kosztach należnych stronie sąd orzeka z urzędu.”;

13) art. 221 otrzymuje brzmienie:

„Art. 221. Pisma wnoszone przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego, które nie są należycie opłacone, pozostawia się bez rozpoznania albo odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie stałej.”.

Art. 80. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.²⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. Wniosek złożony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez osobę uprawnioną do obrony według przepisów o ustroju adwokatury, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia lub osobę uprawnioną do świadczenia pomocy prawnej według przepisów o radcach prawnych.”;

2) w art. 33 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Podmiot zbiorowy może ustanowić obrońcę spośród radców prawnych, osób posiadających licencję prawniczą III stopnia lub adwokatów.”.

Art. 81. W ustawie z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119) w art. 61 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. O posiedzeniu Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów, wyznaczonym w celu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego w konkretnej sprawie, zawiadamia się ponadto obrońców oraz pełnomocników w osobach adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą i radców prawnych, a także osoby uprawnione do sporządzania kasacji w sprawach cywilnych. Prezes Sądu Najwyższego może ich zobowiązać do przedstawienia na piśmie przed posiedzeniem wniosków co do kierunku rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia.”.

Art. 82. W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.²⁶⁾) w art. 14 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

- „2. W ramach ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, ubezpieczonemu przysługuje prawo swobodnego wyboru adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego w zakresie obrony, reprezentowania lub wspierania jego interesów w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.”.

Art. 83. W ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275 oraz z 2007 r. Nr 35, poz. 215) w art. 22a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Dowodem z dokumentu w postępowaniu może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy.”.

Art. 84. W ustawie z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 29, poz. 257, z późn. zm.²⁷⁾) w art. 17 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Jeżeli postępowanie dotyczy towaru, którego rodzaj lub ilość wskazuje na przeznaczenie do działalności gospodarczej, pełnomocnikiem podatnika w postępowaniach w zakresie akcyzy prowadzonych przed organami podatkowymi może być wyłącznie: pracownik podatnika, agent celny, adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub doradca podatkowy, z zastrzeżeniem ust. 2.”.

Art. 85. W ustawie z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622 oraz z 2004 r. Nr 273, poz. 2703) w art. 99 w ust. 2 dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) osoba posiadająca licencję prawniczą.”.

Art. 86. W ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 i Nr 99, poz. 660) w art. 51 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dowodem z dokumentu w postępowaniu przed Prezesem Urzędu może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy.”.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 87. 1. Osobom fizycznym, które w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, lub jako wspólnik spółki niemającej osobowości prawnej, lub reprezentant osoby prawnej, lub na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, faktycznie wykonywały nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy poprzedzających dzień wejścia w życie ustawy choćby jedną z czynności, wchodzących w zakres licencji prawniczej II stopnia, oraz spełniają wymogi, o których mowa w art. 16 ust. 1, przysługuje prawo złożenia w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wniosku do Ministra Sprawiedliwości o przyznanie licencji prawniczej II stopnia.

2. Kandydat składający wniosek o przyznanie licencji prawniczej II stopnia na zasadach określonych w ust. 1 załącza do wniosku o przyznanie licencji:
 - 1) oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni praw publicznych;

- 2) oświadczenie o niewystępowaniu przesłanek określonych w art. 11 ust. 1 pkt 2-4;
- 3) oryginał albo urzędowy odpis dyplomu ukończenia wyższych studiów prawniczych w Rzeczypospolitej Polskiej albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu magisterskiego;
- 4) oświadczenie o nieprowadzeniu przeciwko wnioskodawcy postępowania o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz oświadczenie o nieprowadzeniu lub zakończeniu postępowania dyscyplinarnego;
- 5) informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, opatrzoną datą nie wcześniejszą niż miesiąc przed złożeniem;
- 6) dokumenty potwierdzające faktyczne wykonywanie przez okres co najmniej 24 miesięcy poprzedzających dzień wejścia w życie ustawy choćby jednej z czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej II stopnia lub oświadczenie o spełnieniu wymogów określonych w ust. 1;
- 7) 2 zdjęcia.

Art. 88. 1. Do czasu powołania Prawniczej Komisji Licencyjnej, jej zadania wykonuje Minister Sprawiedliwości.

2. Do czasu powołania Prawniczej Komisji Licencyjnej, Minister Sprawiedliwości wydaje decyzje administracyjne, będące w kompetencji Prawniczej Komisji Licencyjnej.

Art. 89. Osoby, które wykonywały czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej przed dniem wejścia w życie ustawy, mogą je nadal wykonywać bez posiadania licencji prawniczej lub bez powierzania czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 90. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 281, poz. 2777, z 2005 r. Nr 33, poz. 289, Nr 94, poz. 788, Nr 143, poz. 1199, Nr 175, poz. 1460, Nr 177, poz. 1468, Nr 178, poz. 1480, Nr 179, poz. 1485, Nr 180, poz. 1494 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 17, poz. 127, Nr 144, poz. 1043 i 1045, Nr 158, poz. 1121, Nr 171, poz. 1225 i Nr 235, poz. 1699 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 127, poz. 880.

- 2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1069 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, z 2004 r. Nr 34, poz. 303, Nr 62, poz. 577 i Nr 202, poz. 2067, z 2005 r. Nr 163, poz. 1361 i Nr 169, poz. 1417, z 2006 r. Nr 75, poz. 529 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 540, Nr 85, poz. 571 i Nr 99, poz. 664.
- 3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1069, Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, z 2004 r. Nr 34, poz. 303, Nr 62, poz. 577 i Nr 202, poz. 2067, z 2005 r. Nr 163, poz. 1361 i Nr 169, poz. 1417, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 206, poz. 1522 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 540, Nr 85, poz. 571 i Nr 99, poz. 664.
- 4) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 150, poz. 1240 i Nr 163, poz. 1361 oraz z 2007 r. Nr 121, poz. 831 i Nr 147, poz. 1028.
- 5) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 123, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1352, z 2005 r. Nr 132, poz. 1103 i Nr 143, poz. 1203, z 2006 r. Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 99, poz. 664.
- 6) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524.
- 7) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1989 r. Nr 33, poz. 175 i Nr 35, poz. 192, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 oraz z 2004 r. Nr 62, poz. 575.
- 8) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538 i Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699 oraz z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 61, poz. 418, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831 i Nr 123, poz. 849.
- 9) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 157, poz. 1119 i Nr 187, poz. 1381 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 115, poz. 794.

- 10) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 213, poz. 1802, z 2003 r. Nr 228, poz. 2256, z 2005 r. Nr 130, poz. 1085, Nr 167, poz. 1398 i Nr 169, poz. 1410 i 1417, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218 poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 431, 432 i 433, Nr 73, poz. 484, Nr 85, poz. 571 i Nr 136, poz. 959.
- 11) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1990 r. Nr 20, poz. 120, 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 152, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 126, poz. 1383, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 885.
- 12) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 170, poz. 1218 oraz z 2007 r. Nr 57, poz. 390 i Nr 82, poz. 558.
- 13) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 208, poz. 2018 oraz z 2004 r. Nr 11, poz. 95.
- 14) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1202 i Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 48, poz. 446 i Nr 169, poz. 1414 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708.
- 15) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903.
- 16) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 123, poz. 849.
- 17) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417.
- 18) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199, z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 217, poz. 1590 i Nr 225, poz. 1635 oraz z 2007 r. Nr 105, poz. 721, Nr 112, poz. 769 i Nr 120, poz. 818.
- 19) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 167, poz. 1398 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769.
- 20) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 102, poz. 1117, z 2003 r. Nr 49, poz. 408 i Nr 229, poz. 2276, z 2005 r. Nr 132, poz. 1108, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539 oraz z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 208, poz. 1540.
- 21) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 62, poz. 577, Nr 96, poz. 595 i Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 157, poz. 1119.

- 22) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 221, Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152 i Nr 190, poz. 1864, z 2004 r. Nr 141, poz. 1492 oraz z 2005 r. Nr 150, poz. 1247.
- 23) Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 34, poz. 304, Nr 130, poz. 1376, Nr 185, poz. 1907 i Nr 273, poz. 2702 i 2703, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 131, poz. 1102, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1410, 1413 i 1417, Nr 178, poz. 1479 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 433, Nr 73, poz. 484, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 136, poz. 959 i Nr 138, poz. 976.
- 24) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 94, poz. 788, Nr 169, poz. 1417 i Nr 250, poz. 2118, z 2006 r. Nr 38, poz. 268, Nr 208, poz. 1536 i Nr 217, poz. 1590 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 121, poz. 831.
- 25) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 191, poz. 1956 i Nr 243, poz. 2442, z 2005 r. Nr 157, poz. 1316, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1492 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 120, poz. 826 oraz z 2007 r. Nr 75, poz. 492.
- 26) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 143, poz. 1204, Nr 167, poz. 1369, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 50, poz. 331, Nr 82, poz. 557, Nr 102, poz. 691 i Nr 112, poz. 769.
- 27) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 68, poz. 623, z 2005 r. Nr 160, poz. 1341, z 2006 r. Nr 169, poz. 1199 oraz z 2007 r. Nr 99, poz. 666.